

HANNOVER'DEKİ TÜRK GYMNASIUM ÖĞRENCİLERİ İLE BOLU İLİNDEKİ LİSE ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKSEL YÖNELİMLERİNİN İNCELENMESİ

Doç. Dr. Emel Ültanır¹

ÖZET

Bu çalışmada, İki farklı ülkede (Almanya ve Türkiye) yaşayan öğrencilerin mesleksel ilgileri, deney grubundaki Hannover (N=104) ve deney grubundaki Bolu (N=104) örneklemi ile incelenmiştir. Araştırmada 8. sınıftan başlayarak 12. sınıfı da içeren öğrenci gruplarına Neigungs-Struktur-Test (NST) "Mesleksel Yönelim Yapı Testi" uygulanmıştır. Keller (1973) tarafından geliştirilen Mesleksel Yönelim Yapı Testi 43 faktör ve yedi boyuttan oluşmaktadır. Testin soruları 190 madde çiftinden oluşmaktadır. Ölçeğin boyutları şunlardır: "Konu Alanlarıyla İlişki, Çevre İle İlişki, Dürtü, Düşünce ve Davranış Türleri, İfade Aracı, Yapmanın Türü ve Çalışma Sürecine Yönelik Düşünceler". Sonuçlar yaşanan ülke, cinsiyet ve sınıf değişkenlerine göre, her İki ülkedeki ergenlerin mesleksel ilgilerinin bazı boyutlarda anlamlı düzeyde farklı olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet Farklılıkları, Alman Eğitim Sisteminde Gymnasium, Türkiye'de Lise Eğitimi, Mesleksel İlgisi.

Abstract: In this study, the vocational interests of adolescents who lived two different countries (Germany and Turkey) were examined with two sample groups (N=124 and N=104). During the study, Vocational Tendency Structure Test -VTST (Vocational Interests Scale) was given to the students from 8th grades to including the 12th grades students. Neigungs-Struktur-Test (NST) "The Vocational Tendency Structure Test" which was developed by Keller (1973) has totally 43 factors. NST could be examined under seven dimentions, as; Relations with subject fields, Relations with Environment,

¹ Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi. 9-11 Temmuz 2003 tarihinde VII. Ulusal PDR Kongresi'nde sunulmuştur. İnönü Üniversitesi, Malatya.

Drive, Thought and Action, Means of Expression, Style of Doing, Thoughts about working. The findings of study indicated that, according to the different living countries, gender differences and classes there were a significant differences between the vocational interests of adolescents of both countries in some domains.

Key Words: Gender Differences, Gymnasium in German Education System, Lycee Education in Turkey, Vocational Interests,

GİRİŞ

Bu çalışmada iki farklı toplumda (Almanya/ Türkiye) yaşayan Türk gençlerinin, özellikle cinsiyet ve sınıf değişkenleri bakımından mesleksel ilgileri incelenmektedir. Literatürde kariyer ilgilerinin gençlerin meslek seçimindeki önemini inceleyen pek çok çalışmalar bulunmaktadır (Wilgenbusch ve Merrell, 1999; O'Brien ve ark, 1999; Milgram ve Hong, 1999; Mullis ve arkadaşları (1998); Dawes ve ark. 2000). Birey tipik olarak, kariyere ilişkin kararlarını ilk olarak ergenlik döneminde vermektedir. Böyle kararlar bireyin mesleksel geleceğini, psikolojik sağlığını, sağlık ve sosyal kabulünün yaşam boyu sonuçlarını oluşturmaktadır (Mann, Harmoni ve Power, 1989).

Literatürde, cinsiyet farklılıkları bakımından kariyer ilgilerinin incelendiği çalışmalar (Milgram ve Hong, 1999; Mullis et al.,1998; O'Brien et al, 1999) bulunmaktadır. Ancak, özellikle üçüncü kuşak Türk migrant gençlerle, bu yaşantıyı yaşamayanlar arasında meslek ilgilerine göre, yapılan karşılaştırmalı çalışmalara rastlanmamıştır. Kuzgun (2000)'a göre, kültürler bazı faaliyetleri birinci derecede erkeklere, bazılarını ise kadınlara özgü saymaktadır. Kız ve erkeklerden toplumun beklediği davranışların farklılığı çok küçük yaşlardan itibaren kendini göstermektedir. Kadınların genellikle sanat, müzik, sosyal hizmet, el ve büro işleri ile; erkeklerin ise bilim, teknik ve yönetimle ilgilenmeleri istenmekte ve çocuklar yetiştirilirken gelecekteki ilgi alanlarına uygun faaliyetlere teşvik edilmektedirler.

Alman Eğitim Sisteminde Gymnasium

Alman eğitim sistemi Eyalet sistemine bağlıdır ve Almanya'da 6-18 yaşa kadar geçen ve 12 yılı kapsayan zorunlu bir eğitim sistemi bulunmaktadır. Bu okullardan Gymnasium 5. yıldan başlayarak 12 ya da bazı okullarda 13 yılda bitmektedir. Araştırmanın Hannover'daki uygulamasına katılmış olan gençlerin bulunduğu (65 kişi % 62.5) IGS (Integrierte Gesamt Schule-Birleştirilmiş

AİBU EĞİTİM FAKÜLTESİ DERGİSİ

okullar) adlı gymnasiuma ve diğer gymnasiumlara 5 ve 6. sınıflarda öğrenci alınmaktadır. Öğrenci, 8. sınıfta iken ilgi duyduğu alana yönelmektedir. Bu aşamada aile ve öğretmen bir araya gelerek çocuğa ağırlıklı bir ders seçmektedirler.

Almanya'daki Türk gençleri, yüksek öğretimde Eğitim Bölümlerini çekici bulmadıklarından bu alanlarda okumamakta ve Türk çocukları da okullarda Türk pedagogları ile karşılaşmamaktadırlar. 10. sınıfın sonunda çocuğa geliştirilmiş bir diploma verilir. Öğrenci bu basamaktan sonra başarısı düşük ise, gymnasiumdan ayrılabilir. 11. sınıf, lisenin ön basamağıdır. 13 yıldan sonra yapılan sınavda öğrencinin notları tutarsa Abitur (üniversiteye giriş sınavı çalışması) yapabilir ya da öğrenci mesleki eğitime gidebilir. Öğrenci sınavı kazanırsa, üniversiteye gidebilir. Ancak 12. sınıfta olan öğrencinin o zamana kadar aldığı dersleri, onun hangi alandaki üniversiteye gidebileceğini göstermektedir. Bu araştırmanın uygulandığı gençler, Almanya'da genellikle Gymnasium öğrencileri olduklarından bunların yeterli düzeyde dil bildikleri, Avrupa kültürüne dahil olma ve sosyo kültürel yetilerinin (socio-cultural competence) (vatandaşlık hak ve görevlerini tanıma, ülke tarihi, kurumları, ekonomisi ve anayasası hakkında bilgi sahibi olma) ise yeterli düzeyde geliştiği düşünülmektedir. Araştırmanın ikinci grubu ise, Türkiye'de yaşayan Türk gençleridir.

Türkiye'de Lise Eğitimi

Türkiye'de lise eğitimi, 9. sınıfla 11 sınıf arasında üç yılda tamamlanmaktadır. Lise öğrenimi zorunlu değildir. Ancak üniversiteye gitmek isteyenler genel resmi liselere ya da lise türlerinden (mesleki ve teknik liseler gibi) birine giderler. Türkiye'de mesleğe yönelme amacıyla üniversiteye girme, 1998 yılından beri tek bir sınav olan (ÖSYS) Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı ile yapılmaktadır. Öğrenci seçme sınavı yeteneğe dayalı tek belirleyici sınav haline getirilmiştir. Her yıl yaklaşık olarak bir buçuk milyon aday üniversiteye girmek üzere başvurmaktadır. Yaklaşık olarak bunun 150 bin kadarı üniversitelerin ön lisans ve özel yetenekle öğrenci alan programlarına yerleştirilmektedir.

Özgüven (1999)'e göre, ülkemizde yaş grubunun %12 kadarı üniversitelerde okuyabilmektedir. Seçme sınavlarının yapılması, gençlerin ilgi, istek ve yeteneklerine göre yetişmelerini ve gelişmelerini gerektirir.

Mesleksel İlgiler

Ginzberg (1951)'in kuramına göre, iki önemli dönem bulunmaktadır: fantazi seçim (11 yaş öncesi) ve deneme dönemi (11-14) yaşlardır. En önemli kariyer gelişim süreçleri deneme seçim aşamasında yer almaktadır. Bu aşamada çocukların kariyer beklentileri sadece kariyer ilgilerine dayanmakta olup, yeteneklere ve diğer gerçek sınırlayıcı özelliklere daha az dikkat edilmektedir.

Gottfredson (1981)'in kuramına göre, 14 yaş ve sonrasında, bireyin kendi kişisel özellikleri belirlemeye başlar. Bireyin gerçek kariyer yönelimleri 14-20 yaş ve ötesinde gelişir. 15-16 yaşlara gelince, ergenler kariyer kararı verirken, amaç ve değerlerini düşünebilirler. İlgi, kapasite ve değerlerini nasıl dikkate alacaklarını bilmeseler de, kompleks olan dünyaya uyum yapabilmek için meslek seçimi sürecinde başarılı olmalarının gerektiğini fark edebilirler.

Lisenin son yılları olan 17-18 yaşlarda ergenler, iş elde edebilmenin gereği gibi konulara dikkat etme ihtiyacını hissederler. İki yıl öncesine göre, ücret, eğitim istekleri ve çalışma koşulları bu dönemde daha önemli hale gelir. Bu konuda yer alan diğer bir kuram da Super (1957)'in "Araştırma aşaması-Exploring stage" olup, 15 ile 25 yaşlarına kadar sürmektedir. Bu aşama bireyin uğraşlar konusundaki bilgilerinde (occupational information) artma, kariyer alternatiflerini seçme, meslekler üzerinde karar verme ve çalışmaya başlama aşamasını kapsamaktadır. Bu araştırmanın yapıldığı gençlerin dahil olduğu aşama, "Araştırma aşamasının" ilk dönemi olan "Kristalleşme dönemi-Crystallization" dir. Bu aşama, bireyin ne yapmak istediğinin aydınlandığı aşamadır. Gençler, kendilerine uyabilen iş düzeylerinin ve kendilerini ilgilendiren işlere gerekli olan becerilerin neler olduğu, hakkında bilgilenirler. Lise öğrencilerinin bir çoğu bu aşamaya girerken yeteneklerin, ilgilerin ve değerlerin bu aşamaya nasıl uygulanabileceğini öğrenirler. Eğer gençlerin iş deneyim ve işler konusunda bilgileri varsa, bu durum bireylerin seçimlerini sınırlandırmaları konusunda onlara yardımcı olur.

Bandura (1986)'nın sosyal öğrenme kuramına göre, mesleksel ilgilerle uğraşıldığında bu konudaki eksiklikler giderilerek, başarılı ve etkin olunduğu hissedilir. Örneğin matematiği iyi öğrenmediğine inanan bir öğrenci, matematik sınav sonucunun da zayıf olabileceğini bekleyebilir. Bu faktörlerin her ikisi de matematik ilgisinin eksik olduğunu belirtmektedir. Bireyin ilgileri, belirli

etkinlikleri yapmaya karşı niyetini ve bu etkinliklere ilişkin olan amaçlarını da etkiler. Bu nedenle matematik ilgisini kaybeden bir öğrenci, bu konuda çalışmak istemez ve diğer amaçlara doğru yönelir. Mükemmel bir soprano olma inanç ve beklentileri ile bir müzik topluluğunun aranan bir solisti olmaya çalışabilir. Böylece şarkı söyleme ilgisi artarak şarkı söyleme amacı, matematiğe olan ilgisinden daha güçlü hale gelebilir (Sharf, 1996). Burada görüldüğü gibi, bireyin sonuç hakkındaki beklentileri, algıladığı amaçlarını doğrudan etkilemektedir. Örnekteki birey eğer profesyonel bir şarkı söyleme olanağını bulamıyorsa, bu onun profesyonel şarkıcı olma doğrultusundaki amacını da etkileyecektir.

Holland (1973/1985)'in kuramına göre, kariyer seçimleri geniş ölçüde bireysel (kişilik özellikleri, benlik hakkındaki bilgisi, uğraşlar hakkındaki bilgiler) ve çevrel faktörlerin (aile, okul) fonksiyonudur. Kariyer seçimlerini yaparken bireyler, çevresel özelliklerle uyumlu olmayı, ya da kişilik tipi ile uyumu aramaktadırlar. Ayrıca gençlerin kariyer ilgilerinin kararlılık ya da değişmezlik yapısının bireyin yaşı ilerledikçe artması, lise öğrencilerinin kariyer ilgileri konusunda uygulayıcı ve araştırmacı olarak çalışanların dikkatini bu nokta üzerine çekmektedir (Campbell, 1966; Hansen, 1984; Hansen ve Stocco, 1980; Lunneborg, 1977; Prawat, Jones, ve Hampton, 1979). Genç ergenlerin kariyer tercihlerini daha fazla anlamak amacıyla, eğitimciler ve danışmanlar bu yaş grubunun ihtiyaçlarını daha iyi karşılamak için, yeni programlar desenlendirme ve öğretim stratejilerini oluşturma yoluyla onlara yardım ederler. Örneğin kariyer tercihleri örüntüsünü oluşturan ilgilerin bilinmesi, kız ve erkek ergenlerin mesleksel seçim olanaklarının genişlemesi konusunda uzmanlara yardım eder.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye-Bolu ili ile Almanya-Hannover ilinde yaşayan Türk gençlerinin mesleksel ilgilerinin cinsiyet ve sınıf değişkenleri bakımından ne gibi farklılıklar gösterdiğinin incelenmesidir. Bu doğrultuda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

- a) Bolu ve Hannover'da yaşayan Türk öğrencilerinin tümünün mesleksel ilgileri, alt boyutlara göre karşılaştırıldığında, hangi boyutlarda fark bulunmuştur? (Tablo-1),
- b) Hannover'da yaşayan kız ve erkek öğrencilerin mesleksel ilgileri alt boyutlara göre karşılaştırıldığında hangi boyutlarda farklılık bulunmuştur? (Tablo-2) Bolu'da yaşayan kız ve erkek öğrencilerin

mesleksel ilgileri alt boyutlara göre karşılaştırıldığında hangi boyutlarda farklılık bulunmuştur? (Tablo-3),

- c) Kız öğrenci gruplarında Hannover ya da Bolu'da yaşadıklarına göre mesleksel ilgileri karşılaştırıldığında hangi boyutlarda farklılık bulunmuştur? (Tablo-4),
- d) Erkek öğrenci gruplarında Hannover ya da Bolu'da yaşadıklarına göre mesleksel ilgileri karşılaştırıldığında, hangi boyutlarda farklılık bulunmuştur? (Tablo-5),
- e) Bolu ve Hannover'da yaşayan Türk gençlerinin mesleksel ilgileri, devam ettikleri sınıflara göre, (toplamda) alt boyutlara göre karşılaştırıldığında hangi boyutlarda fark bulunmuştur? (Tablo-6).

YÖNTEM

Denekler

Bu araştırmada iki grupla çalışılmıştır. Araştırmanın uygulamaları 2002 Mayıs ayında Bolu'da, 2002 Aralık ayı ile 2003 Şubat ayları arasında Hannover'de yapılmıştır. Birinci grup Almanya Hannover'da sürekli olarak yaşayan üçüncü kuşak Türk gençleridir. İkinci grup, Türkiye'de Bolu ilinde yaşayan Türk öğrencileridir. Çalışmaya (8-12 sınıflardaki) öğrenciler katılmışlardır. Hannover'da 4 gymnasium ve 1 realschule ve Bolu'da ise, 4 lise ve 3 Meslek Lisesi'ndeki gönüllü olan öğrenciler araştırmaya katılmışlardır.

Hannoverda yaşayan Türk öğrenciler: Almanya'da doğmuş, Almanca'yı Türkçe'den daha iyi konuşan öğrencilerdir. Hannover'deki IGS'de Türk çocuklarının önemli bir kısmı okumaktadır. Okulda bulunan 8-11. sınıflardaki Türk öğrencileri sayısı, 97'dir. Türkiye'deki grupla karşılaştırmak için 14 yaş ve üstü olan öğrenciler uygulamaya alınmışlardır. Bunların 65 (% 62.5)'ine ulaşılmıştır. Diğer okullarda uygulamanın yapıldığı öğrenciler ise, 34 kişi (% 32.7)'dir. Bunlar, dört Gymnasium ile 5 kişi (% 4.8) ile bir Real Schule'dir. Bu okullardan uygulamaya katılan öğrenci sayısı, toplam 104 'tür.

Hannover'da uygulamaya katılan Türk öğrencilerinin dağılımına bakıldığında, 59 (% 57)'si kız, 45 (% 43)'ü ise, erkek'tir. Öğrencilerin yaşlarına göre, 14 yaş-28 kişi (% 26.9), 15 yaş-28 kişi (% 26.9), 16 yaş-23 kişi (% 22), 17 yaş-13 kişi (%12.5) ve 18 ve daha büyük olanlar ise, 12 kişi (% 11.5)'dir. Sınıflara göre

AİBU EĞİTİM FAKÜLTESİ DERGİSİ

öğrencilerin dağılımına bakıldığında, 8-9 sınıflar -33 kişi (% 31.7), 10. sınıf- 24 kişi (% 23), 11. sınıf- 7 kişi (% 6.7), 12. sınıf ise, 40 kişi (% 38.5)'dir.

Bolu'da yaşayan öğrenciler, 14 yaş ve bunun üzerinde olan öğrencilerdir. Uygulama okulları, 67 kişi (% 54)'ü bir Anadolu lisesi ve üç lisedir. Diğerleri ise, 57 kişi (% 46)'sı üç Meslek Lisesi öğrencileridir. Bu okullarda toplam 124 öğrenci uygulamaya katılmıştır. Bunların 10 (% 8.1)'u kız ve 114 (% 91.9)'ü ise, erkektir. Öğrencilerin yaşları ise şöyle dağılmıştır. 14 yaş-6 kişi (% 4.8), 15 yaş-61 kişi (% 49.2), 16 yaş-19 kişi (15.3), 17 yaş-19 kişi (% 15.3) ve 18 yaş ve üzeri ise 19 kişi (% 15.3)'dir. Sınıflara göre bakıldığında 9. sınıf-76 kişi (% 61), 10. sınıf-30 kişi (% 24), 11. sınıf ise, 18 kişiden (% 15) oluşmaktadır.

Veri Toplama Aracı:

Araştırmada Ulrich Keller (1973) tarafından geliştirilen "Eğilim Yapı Testi" (Neigungs-Struktur-Test) adlı ölçek kullanılmıştır. Bu test, mesleksel ilgileri belirlemektedir. Ültanır ve Ültanır (2002) tarafından ölçeğin çeviri ve geçerlik çalışmaları yapılmıştır, Testin tasarımında her soru grubunda bulunan iki maddeden birinin zorunlu olarak seçilmesi prensibi dikkate alınmıştır. Aynı zamanda bu işlemler matematikteki permütasyon prensibine göre, karşı karşıya getirilmiştir. Böylece, deneye tabi tutulan kişinin göreceli olarak sosyal değeri önlenmeye çalışılmıştır.

Ölçekte denek olan kişinin ilgili işlevi ve gerçekten yapmak istediğini seçebileceği 190 soru çifti oluşturulmuştur. Her ne kadar bu test, 14-16 yaşlarındaki gençler için yapılandırılmış olsa da yetişkinlere uygulanacak danışma için de oldukça uygundur. Keller tarafından geliştirilen ölçekteki 43 alt alan, ölçeği yapan araştırmacının belirlediği gibi, yedi alt boyutta toplanmıştır. Bunlar şöyledir:

- 1) Konu Alanlarıyla İlişki: Makine ve cihazlarla çalışma; Özen gerektiren el sanatı; Metal işçiliği; Ağaç ve kağıt işçiliği; Matematik ve geometri; Tabiat güçleri ile ilişki (hava, ışık, alev, su); Kaya, mineral ve toprakla ilişki; Yiyecek maddeleriyle ilişki; Tiftik ve kumaş işçiliği, Hayvanlarla ilişki, Bitkilerle ilişki, Politika ve tarih, Edebiyat ve sanat tarihi, El işçiliği olmayan sanatsal yaratma; El sanatı.

- 2) Çevre ile ilişki: Çevreye karşı sorumluluk duyma; Tek tek insanlarla ve arkadaşlarla ilişki; Yalnız çalışma ve grup çalışması; Kendi içinden gelerek ilişkiler aramak; Kendi kendine bilgilenmek.
- 3) Dürtü: Toplamak, edinmek; Kombine etme, karıştırma, ilişkileri aramak; Zaman süreci içinde yaşantılar oluşturmak, yüzeysel tanımlama; Yeniden üretimsel yaşamak, üretime yönelik-işleyici tanımlamalarda bulunmak; Bakmak, yardım etmek.
- 4) Düşünce ve Davranış Türleri: Araştırmalar yapmak, bilimsel karşılaştırmalar yapmak; Oluşturmacı, bütünsel düşünme (sentez); Analiz ve karşılaştırmalı düşünme; El işçiliği, pratik çalışması, entelektüel çalışma; Yapmak, saldırganlık, yapıyı yok edici eğilim; Seyahat etme, yeniliklere doğru güdülenme; Hareketi sevme.
- 5) İfade Aracı: Sözel dil; Yazılı dil; Şekil çizme, yeniden üretme.
- 6) Yapmanın Türü: Özgür, bağımsız iş; Yönergeye çalışma, dökümanların işlenilmesi; Olması beklenen, gözlemleyen tutum; Monte etme, bir araya getirme, hatta sınıflama, şemalaştırma.
- 7) Çalışma Sürecine Yönelik Düşünceler: Ön hazırlık yapma, planlama, organize etme; Bütün, tam, sağlam çalışma, sonucun görülmesi önemli; Bir materyalin yoğun bir şekilde işlenmesi, özgünleşme eğilimi; Yüzeysel işleme, temizlik.

Eğilim Yapı Testinin Geçerlik Çalışması (EYT)

Testin, ölçeğin geçerlik çalışması, Ültanır ve Ültanır (2000) tarafından kapsam geçerliği (content validity) yöntemi ile yapılmıştır. Testin maddelerinin Türk toplumuna uygunluğu konusunda, uzman kanısı alındıktan sonra gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Uzmanların tepkilerine göre cümlelerdeki gerekli düzenlemeler yapılarak, ölçek orjinal formundaki gibi yedi boyut ile 43 faktör halinde ve 190 madde çifti olarak düzenlenmiştir.

Testin Ayarlama Çalışması

Keller (1974)'e göre, puberte ve adolesan dönemindeki gençlerde, NST testinin belli bir süre sonra tekrarı sırasında profil değişimi ortaya çıkabilir. Bu dönemdeki psikik oluşum içinde Aksiyon ve Reaksiyonlar, olgunlaşma döneminde büyük ve dominant roller oynarlar. Deneğin ego yapısı yeterince tesbit edilemeyince, testin stabilitesini sorgulama anlamsızdır.

AİBU EĞİTİM FAKÜLTESİ DERGİSİ

Keller tarafından cinsiyet farklarına göre meslek ilgilerini görebilmek için test, erkek ve kız çocuklara uygulanmıştır. Daha sonra, her faktör için tek tek ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Bu düzenleme için farklı ilkökul ve orta okullardan alınan 808 öğrenciden (403 erkek ve 405 kız çocuk) oluşan test sonuçlarından yararlanılmıştır. Deneye tabi tutulan kişilerin yaptıkları seçimler, sosyal ortam, okul tipleri ve zeka dereceleri açısından tanıtıcı kesitin güvenilirliği olduğuna işaret etmektedir.

Ülkemizde Ültanır ve Ültanır (2000) tarafından yapılan çalışmada test, iki farklı meslek lisesine uygulanmıştır. Bunlar, 29 kız öğrenci ve 124 erkek öğrenci olmak üzere toplam 153 lise son sınıf öğrencisidir. Kız öğrencilerle erkek öğrencilerin ayrı ayrı 43 alt alandan aldıkları ortalama ve standart sapma değerlerine bakılmıştır. Burada, kız öğrencilerin ilgileri şu alanlarda erkeklerden daha fazla bulunmuştur: Yiyecek Maddeleri ile İlişki ($X= 5.27$ ve $S= 1.43$), Bitkilerle İlişki ($X= 10.20$ ve $S= 1.65$), Hayvanlarla İlişki ($X= 8.58$ ve $S= 1.65$), Edebiyat ve Sanat Tarihi ($X= 10.13$ ve $S= 3.13$), Sanatsal El İşçiliği ($X= 8.48$ ve $S= 2.04$), Arkadaşlarla İlişki ($X= 5.34$ ve $S= 1.77$), Yazı Dili ($X= 8.79$ ve $S= 2.32$), Süreç İçinde Yaşantılar Oluşturma ($X= 4.31$ ve $S= 0.93$) ve Yardım Etme, Bakma ($X= 5.86$ ve $S= 2.08$).

Erkek öğrencilerin ilgileri ise, şu alanlarda kız öğrencilerden daha fazla gelişmiştir: Makine ve Araçlarla Çalışma ($X= 7.86$ ve $S= 2.33$), Metal İşçiliği ($X= 5.08$ ve $S= 1.49$), Doğal Güçlerle İlişki ($X= 4.08$ ve $S= 1.50$), Matematik ve Geometri ($X= 11.98$ ve $S= 3.82$), Üretimsel Yaşam ($X= 3.20$ ve $S= 1.17$), Monte Etme, Bir Araya Toplama, Sınıflandırma, Şematize Etme ($X= 7.72$ ve $S= 1.93$) ve Analiz Etme, Karşılaştırmacı Düşünce ($X= 5.16$ ve $S= 1.43$).

BULGULAR

Araştırmanın alt problemlerine dayalı olarak elde edilen bulgular incelenmiştir. Tablo-1’de Hannover ve Bolu’da yaşayan Türk gençlerinin mesleksel ilgileri yedi boyuta göre genel olarak karşılaştırıldığında, her iki grubun mesleksel ilgilerinin ortalama, standart sapma ve t değerleri görülmektedir.

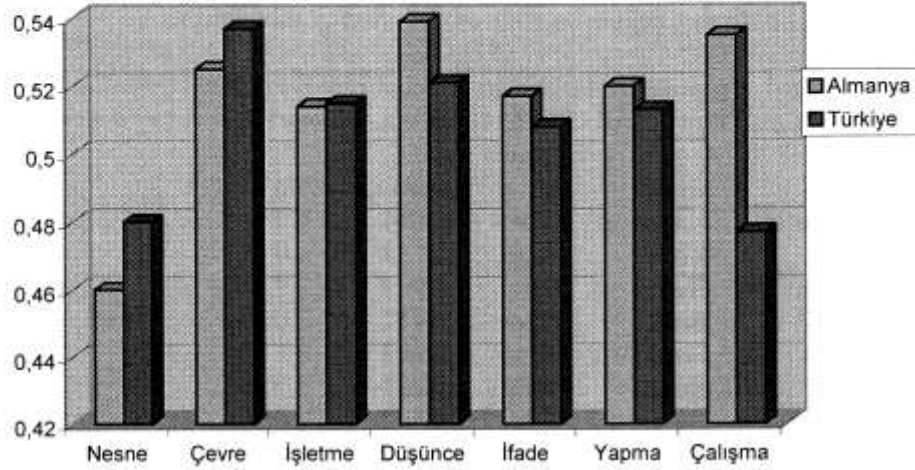
Tablo-1 Hannover ve Bolu’daki Öğrencilerin Mesleksel İlgilerinin Alt Boyutlara Göre (Genel Olarak) Ortalama, Standart Sapma ve t değerleri

Boyut	Grup	N	Ortalama	SD	t	p
Konu alanları. ilişki	Hannover	104	76.894	6.388	-3.916	p<.01*
	Bolu	124	80.153	6.099		
Çevreyle ilişki	Hannover	104	17.903	2.928	.464	p>.05
	Bolu	124	17.717	3.083		
Dürtü	Hannover	104	25.682	3.119	-.119	p>.05
	Bolu	124	25.733	3.318		
Düşünce- davran. türü	Hannover	104	21.567	2.965	1.774	p>.05
	Bolu	124	20.822	3.310		
İfade aracı	Hannover	104	14.480	2.500	.694	p>.05
	Bolu	124	14.233	2.817		
Yapmanın türü	Hannover	104	10.923	2.161	.563	p>.05
	Bolu	124	10.766	2.040		
Çalışma süreci	Hannover	104	20.865	3.644	4.839	p<.01*
	Bolu	124	18.612	3.322		

*p<.01;

Tablo-1’nin incelenmesinden anlaşıldığı gibi, her iki gruptaki gençlerin mesleksel ilgileri arasında “Konu alanlarıyla ilişki” boyutunda Türkiye’deki öğrenciler lehine (X= 80.15 Bolu’daki gençler; X=76.90 Hannover’daki gençler) ve “Çalışma Sürecine Yönelik Düşünceler” boyutunda ise hannover’daki gençler lehine (X=20.86 Hannover’daki gençler; X=18.61 Bolu’daki gençler) p<.01 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Ayrıca Şekil: 1’de Hannover ve Bolu’da yaşayan Türk gençlerinin yedi boyuta göre karşılaştırılmasına ilişkin bir bar grafik yer almaktadır.

Şekil 1. Hannover ve Bolu’da Yaşayan Türk Çocuklarının Yedi Alana Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bar Grafik

Bu grafikte kullanılan yedi alana ait ortalama puanların hesaplaması ve yorumu şöyle yapılmıştır: Birinci aşamada, faktöre ilişkin toplam puan, alanı oluşturan madde sayısına bölünerek, alan ortalama puanı 0-1 ranjına çekilmiştir. İkinci aşamada ise, yedi alanda ortalama puandan yüksek olanlar, grubun yönelimini göstermektedir. Şekil:1’in incelenmesinden anlaşılacağı gibi, Bolu’daki öğrencilerin, “Çevre ile ilişki, Düşünce ve davranış türleri, Yapmanın türü” boyutlarında Hannover’daki öğrencilerin ise, “Çevreyle ilişki, Düşünce ve davranış türleri ve Çalışma sürecine yönelik düşünceler” boyutlarındaki mesleksel ilgilerinin daha fazla geliştiği görülmektedir.

Araştırmanın ikinci alt probleminde, Hannover’daki kız ve erkek öğrencilerin mesleksel ilgileri alt boyutlara göre karşılaştırılmıştır (Tablo-2).

Tablo-2 Hannover'daki Kız ve Erkek Öğrencilerin Mesleksel İlgilerinin Alt Boyutlara Göre Ortalama, Standart Sapma ve t değerleri

Boyut	Cins	N	Ortalama	SD	t	p
Konu alanları. ilişki	Kız	59	76.288	6.698	-1.109	p>.05
	Erkek	45	77.68	5.93		
Çevreyle ilişki	Kız	59	18.593	2.698	2.802	p<.01*
	Erkek	45	17.000	3.000		
Dürtü	Kız	59	25.118	3.040	-2.142	p<.05**
	Erkek	45	26.422	3.100		
Düşünce-davran. türü	Kız	59	22.186	2.968	2.521	p<.05**
	Erkek	45	20.755	2.789		
İfade aracı	Kız	59	14.593	2.626	.523	p>.05
	Erkek	45	14.333	2.345		
Yapmanın türü	Kız	59	10.576	2.229	-1.897	p>.05
	Erkek	45	11.377	2.003		
Çalışma süreci.	Kız	59	21.593	3.728	2.421	p<.05**
	Erkek	45	19.911	3.335		

*(p<.01) ve **(p<.05)

Tablo-2'de Hannover'daki kız ve erkek öğrencilerin mesleksel ilgilerinin "Çevreyle İlişki" alt boyutunda kız öğrenciler lehine ($X = 18.59$ kız ve $X = 17.00$ erkek) $p < .01$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Ayrıca, "Dürtü" alt boyutunda (Erkek $X = 26.42$ ve Kız $X = 25.12$) erkek öğrenciler lehine, "Düşünce ve Davranış tarzı" alt boyutu ile, (Kız $X = 22.18$, Erkek $X = 20.75$) yine "Çalışma Süreci" alt boyutlarında ise, (Kız $X = 21.59$, Erkek $X = 19.91$) kız öğrenciler lehine $p < .05$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Tablo-3'de, Bolu'da yaşayan kız ve erkek öğrencilerin mesleksel ilgilerine alt boyutlara göre bakıldığında, "Düşünce ve davranış türü" ile "Çalışma Sürecine Yönelik Düşünceler" boyutlarının ortalamaları kızlar lehine artış göstermekle birlikte rağmen, $p > .05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir.

Tablo-3 Bolu'daki Kız ve Erkek Öğrencilerin Mesleksel İlgilerinin Alt Boyutlara Göre Ortalama, Standart Sapma ve t değerleri

Boyut	Cins	N	Ortalama	SD	t	p
Konu alanlarıyla ilişki	Kız	10	79.800	8.904	-.190	p>.05
	Erkek	114	80.184	5.845		
Çevreyle ilişki	Kız	10	17.000	3.496	-.767	p>.05
	Erkek	114	17.780	3.053		
Dürtü	Kız	10	25.300	4.056	-.430	p>.05
	Erkek	114	25.771	3.264		
Düşünce-davran. türü	Kız	10	22.000	4.546	1.175	p>.05
	Erkek	114	20.719	3.186		
İfade aracı	Kız	10	14.200	3.675	-.039	p>.05
	Erkek	114	14.236	2.750		
Yapmanın türü	Kız	10	10.600	2.716	-.267	p>.05
	Erkek	114	10.780	1.985		
Çalışma süreci	Kız	10	19.700	3.056	1.080	p>.05
	Erkek	114	18.517	3.339		

p>.05

Tablo-4'de kız öğrenci gruplarının meslek ilgilerinin Hannover ve Bolu'da yaşadıklarına göre alt boyutlarla karşılaştırılması ; Tablo-5'de ise, erkek öğrencilerin Hannover ve Bolu'da yaşadıklarına göre, mesleksel ilgilerinin alt boyutlarına göre t testi ile karşılaştırma yapılmıştır.

Tablo-4 Kız Öğrencilerin Hannover ve Bolu'da Yaşadıklarına Göre Mesleksel İlgilerinin Alt Boyutlara Göre Ortalama, Standart Sapma ve t değerleri

Boyut	Grup	Yaşanan Yer	N (kız)	Ortalama	SD	t	p
Konu alanlarıyla ilişki	1.00	Hannover	59	76.288	6.698	-1.460	p>.05
	2.00	Bolu	10	79.800	8.904		
Çevreyle ilişki	1.00	Hannover	59	18.593	2.698	1.653	p>.05
	2.00	Bolu	10	17.000	3.496		
Dürtü	1.00	Hannover	59	25.118	3.040	-.166	p>.05
	2.00	Bolu	10	25.300	4.056		
Düşünce-davra. türü	1.00	Hannover	59	22.186	2.968	.169	p>.05
	2.00	Bolu	10	22.000	4.546		
İfade aracı	1.00	Hannover	59	14.593	2.626	.412	p>.05
	2.00	Bolu	10	14.200	3.675		
Yapmanın türü	1.00	Hannover	59	10.576	2.229	-.030	p>.05
	2.00	Bolu	10	10.600	2.716		
Çalışma süreci	1.00	Hannover	59	21.593	3.728	.1.519	p>.05
	2.00	Bolu	10	19.700	3.056		

Tablo-4'ün incelenmesinden anlaşılacağı gibi, kız öğrencilerin Hannover ve Bolu'da yaşadıklarına göre, mesleksi ilgilerinin alt boyutlarına bakıldığında, p>.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır.

Tablo-5 Erkek Öğrencilerin Hannover ve Bolu'da Yaşadıklarına Göre Mesleksi İlgilerinin Alt Boyutlara Göre Ortalama, Standart Sapma ve t değerleri

Boyut	Grp.	Yaşanan Yer	N (erk)	Ortalama	SD	t	p
Konu alanlarıy. ilişki	1.00	Hannover	45	77.68	5.94	-2.39	p<.05**
	2.00	Bolu	114	80.18	5.85		
Çevreyle ilişki	1.00	Hannover	45	17.00	3.00	-1.45	p>.05
	2.00	Bolu	114	17.78	3.05		
Dürtü	1.00	Hannover	45	26.42	3.10	1.14	p>.05
	2.00	Bolu	114	25.77	3.26		
Düşünce-davra. türü	1.00	Hannover	45	20.75	2.78	.06	p>.05
	2.00	Bolu	114	20.71	3.18		
İfade aracı	1.00	Hannover	45	14.33	2.34	.21	p>.05
	2.00	Bolu	114	14.24	2.75		
Yapmanın türü	1.00	Hannover	45	11.37	2.00	1.70	p>.05
	2.00	Bolu	114	10.78	1.98		
Çalışma süreci	1.00	Hannover	45	19.91	3.34	2.37	p<.05**
	2.00	Bolu	114	18.52	3.34		

**p<.05

Tablo-5'de erkek öğrencilerin yaşadıkları yere göre mesleksi ilgilerinin "Konu alanlarıyla ilişki" boyutunda Bolu'da yaşayanların lehine (Bolu'da erkek X=80.18, Hannover'daki erkek X=77.68), "Çalışma Sürecine yönelik düşünceler" boyutunda ise, Hannover'da yaşayan erkeklerin lehine (Hannover X=19.91; Bolu X=18.52) p<.05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Tablo-6 Her İki Ülkede Yaşayan (Hannover ve Bolu) Türk Öğrencilerinin Mesleksel İlgilerinin Sınıflara Göre (Toplamda) Alt Boyutların Ortalama, Standart Sapma ve t Değerleri

Boyut	Grup	Sınıf	N	Ortalama	SD	t	p
Konu alanlarıyla ilişki	1.00	8-9	163	79.29	6.24	2.29	p<.05**
	2.00	10-12	65	77.09	6.67		
Çevreyle ilişki	1.00	8-9	163	17.88	2.98	.64	p>.05
	2.00	10-12	65	17.60	3.07		
Dürtü	1.00	8-9	163	25.61	3.26	-.76	p>.05
	2.00	10-12	65	25.97	3.13		
Düşünce-davra. türü	1.00	8-9	163	21.01	3.24	-1.13	p>.05
	2.00	10-12	65	21.54	2.99		
İfade aracı	1.00	8-9	163	14.35	2.62	.083	p>.05
	2.00	10-12	65	14.32	2.82		
Yapmanın türü	1.00	8-9	163	10.71	2.05	-1.41	p>.05
	2.00	10-12	65	11.15	2.18		
Çalışma süreci	1.00	8-9	163	19.32	3.70	-2.21	p<.05**
	2.00	10-12	65	20.44	3.37		

**p<.05

Tablo-6'nın incelenmesinden anlaşılacağı gibi, Bolu ve Hannover'da yaşayan gençlerin sınıflara göre mesleksel ilgileri "Konu alanlarıyla ilişki" boyutunda 8.-9. sınıf öğrencilerinin lehine (X=79.29; 10-12. sınıf X=77.09), "Çalışma sürecine yönelik düşünceler" boyutunda ise 10-12. sınıflar lehine (X=20.44; 8.-9. sınıf X=19.32) p<.05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu bulguların doğrularını "Tartışma" kısmında incelenmiştir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada her iki ülkedeki Türk gençlerinin mesleksel ilgileri karşılaştırıldığında, (a) Bolu ve Hannover'da yaşayan Türk gençlerinin mesleksel ilgileri, genel olarak karşılaştırıldığında, bazı boyutlarının farklı olduğu bulunmuştur.

(b) Hannover'daki kız-erkek öğrencilerinin mesleksel ilgileri alt boyutlara göre karşılaştırıldığında, boyutların çoğunda anlamlı farklılıklar bulunmasına rağmen,

Bolu'daki kız-erkek öğrencilerin mesleksel ilgilerinin hiçbir boyutunda anlamlı düzeyde farklılık bulunmamıştır.

(c) Kız öğrenci gruplarının ülke farklılıklarına göre mesleksel ilgileri arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmamıştır.

(d) Erkek öğrenci gruplarının ülke farklılıklarına göre, mesleksel ilgilerinin bazı boyutlarında farklılık bulunmuştur.

(e) Bolu ve Hannover'da yaşayan Türk gençlerinin öğretim gördükleri sınıflarına göre mesleksel ilgileri arasında, (toplamda) bazı boyutlarda farklılıklar bulunmuştur. Bu durumda bulguların alt problemleri desteklediği söylenebilir.

Araştırmanın birinci alt problemde Hannover ve Bolu'daki öğrencilerin mesleksel ilgilerinin genel olarak ele alındığında "Konu alanlarıyla İlişki" (metal, matematik, makine ve cihazlarla çalışma, el sanatları, bitki, doğa ve hayvanlarla ilişki) alanında Bolu'daki öğrencilerin mesleksel ilgilerinin daha fazla geliştiği görülmektedir. Bunun nedeni, Türkiye örneklemindeki gençlerin %46'sını meslek okulu öğrencilerinin oluşturması olabilir. "Çalışma Sürecine yönelik düşünceler" (ön hazırlık yapma, planlama, organize etme) alt boyutundaki mesleksel ilgiler Hannover'daki Türk öğrencilerde daha fazla gelişmiştir. Hannover'deki Türk öğrencilerle Bolu'daki öğrencilerin mesleksel ilgilerinin incelendiği bu çalışmada, okul ve eğitim sistemi, çevrel koşullar, toplumların kültürel faktörleri, akran çevresi, yaşam tarzı gibi pek çok etkenlerin gençlerin sahip oldukları mesleksel ilgilerini ve aynı zamanda meslek seçimini de etkilediği düşünülmektedir. Super (1953)'a göre, ilgiler çevreyi yansıtır ve çevre tarafından değerlendirilmektedirler. Buna göre, eğer bir kimsenin bir alana ilgisi varsa, geçirilen yaşantılar o alana karşı ilgiyi güçlendirmektedir.

Araştırmanın önemli bir bulgusu, Türkiye'deki kız-erkek öğrencilerin mesleksel ilgilerinin farklılık göstermemesine rağmen, özellikle Hannover'da yaşayanların bazı mesleksel ilgilerinde farklılık göstermesidir. Hannover'daki Türk kız öğrencilerinin mesleksel ilgileri "Çevreyle İlişki" (insanlarla ilişki, çevre hakkında bilgilenme vb.), "Düşünce ve Davranış Türü" (araştırmalar yapmak, sentez edici, karşılaştırmacı düşünce, yeniliklere güdülenme) ve "Çalışma Sürecine Yönelik Düşünceler" boyutlarında daha fazla gelişmiştir. Erkek öğrencilerin ise, "Dürtü" (toplamak, yeniden üretimsel yaşamak, bakmak, yardım etmek) boyutundaki mesleksel ilgileri kızlardan anlamlı düzeyde daha fazla gelişmiştir. Kız öğrencilerine ait olan bulgular, Alman bilim adamlarının bireysel görüşmelerde ifade ettikleri, Türk kızlarının topluma daha uyumlu oldukları

AİBU EĞİTİM FAKÜLTESİ DERGİSİ

konusundaki bulguları ile tutarlılık göstermektedir. Mullis ve ark. (1998)'na göre, kadınların Sosyal, Artistik ve Geleneksel ilgi temalarında puanları erkeklerden daha yüksek bulunmuştur. Bu durum, sosyalleşme süreci ile açıklanabilir. Batı kültüründe kadınlar daha fazla sosyal, artistik ve geleneksel davranışlar için pekiştirilirler. Diğer taraftan erkekler, gerçekçi temada ve bununla ilgili (Ziraat, Askerlik) temalarda sosyalleşmeye uyum göstererek, anlamlı düzeyde yüksek puanlar almaktadırlar. Bu durumda, Mullis'in görüşleri ile araştırmanın bulguları arasında tutarlılık görülmektedir.

Hackett ve Betz (1981,1992)' e göre, kadının sosyalleşme deneyimlerinde düşük benlik yetkinliği (self-efficacy) sonucunda kariyere ilişkin çeşitli davranışları gelişmektedir. Örneğin birey, çocukluktan itibaren, mesleksi rol modellerini çevresindeki bireylerden öğrenir. Kız çocuklarında erkek stereotipli etkinliklere katılma eksikliklerinin yaşanması, erkek oryantasyonlu geleneksel görünümü etkinliklerde benlik yetkinliğini kazanma inancını sınırlandırır. Bireyin düşük benlik yetkinliğine sahip olması ise, bugün kariyer seçimlerinde yer alan cinsiyet farklılıklarının nedeni olmaktadır. Hackett ve Betz'e göre, kadının mesleksi seçenekler üzerinde daha geniş düşünmesine yardım edersek, benlik yetkinliği inancı daha gerçekçi şekilde gelişerek, daha etkili kariyer kararı vermeye başlayacaktır.

Araştırmanın diğer bir bulgusu, kız öğrencilerin iki farklı ülkede yaşadıklarına göre, mesleksi ilgilerinde anlamlı bir farkın bulunmasıdır. Erkek öğrencilerde ise, "Konu alanlarıyla İlişki "boyutunda Bolu'daki öğrencilerin, "Çalışma Sürecine Yönelik Düşünceler" boyutunda ise Hannover'daki öğrencilerin mesleksi ilgilerinin daha fazla geliştiği görülmektedir. Bu sonuçlar, her iki ülkedeki kültürel farklılıklardan ve öğrencilerin okul tipi farklılıklarından etkilenmiş olabilir. Buna göre, Hannover' daki öğrencilerde ise, toplumsal yapının gereği olarak, bireyler arası ilişkilere önem verme ile planlı davranma, davranışları organize etme gibi ilgilerin Bolu'daki erkek öğrencilerden daha fazla geliştiği düşünülebilir.

Araştırmanın son bulgusu, her iki ülkede yaşayan ergenlerin 8.-9. sınıflarda öğrenim görenlerin "Konu alanlarıyla ilişki" boyutundaki ilgilerinin daha fazla geliştiği görülmektedir. Bu durumda bu yaş grubundaki öğrencilerin gelişimleri açısından (doğal güçleri tanıma, bitki ve hayvanlarla ilişki gibi) çevreyi araştırma ve nesnelere ilişki kurma gereğini hissettiklerini düşündürmektedir (Taviera ve ark., 1998). Ayrıca araştırmada, 10.-12. sınıflarında öğrenim gören

öğrencilerin mesleksi ilgilerinin “Çalışma Sürecine Yönelik Düşünceler” boyutlarındaki mesleksi ilgilerinin anlamlı düzeyde farklı olduğu görülmüştür. Hem 11. sınıftaki Türkiye’deki öğrenciler hem de 12. sınıftaki Almanya’daki öğrenciler son sınıf öğrencileri olduklarından, bunların kariyer seçimleri daha belirginleşmiş ve 8.-9. sınıf öğrencilerinden daha kapsamlı bir eğitim almışlardır. Bu nedenle bu öğrenciler için ön hazırlık yapma, planlama ve sonucu görebilme gibi (Çalışma Sürecine İlişkin Düşünceler) ilgisi daha fazla gelişmiş olabilir. Ayrıca gençler, gerçekçi olan ve kendilerine uymayan pek çok engellerin neler olduğunu, kariyer seçeneklerini yaparken fark etmişlerdir. Gençlerin meslek ilgileri yaşları ilerledikçe daha fazla kararlılık kazandığından, bu dönemdeki gençler kariyer araştırmalarını da kariyer ilgilerine göre yapabilirler.

Araştırmaya katılan öğrencilerde Türkiye’deki kız öğrencilerin sayısının (10) erkek öğrencilerden (114) oldukça az olması, dikkat çekici bir durumdur. Bir diğer farklılık ise, Almanya’daki öğrencilerin çoğunluğunun gymnasium öğrencileri olmasına karşılık, Türkiye’deki öğrencilerin yaklaşık olarak (% 46)’sının meslek okulu öğrencilerinden oluşması okulun tipi etmesinin öğrencilerin mesleksi ilgilerindeki farklılığı etkileyebileceğini düşündürmektedir. Bunun ötesinde Basit (1996)’e göre migrantlar meslek seçiminde yerli topluma göre daha hırslı davranmaktadırlar. Çünkü onların göç etmelerinin nedeni, yukarıya doğru sosyal hareketlilik kazanma arzusuna dayanmaktadır. Fakat bunların çoğunluğu da kısmen uygun nitelik ve eğitim eksikliği nedeniyle, ümitsizlikle yüzyüze gelmektedirler. Hatta Asya ve Afrika orijinli İngilizlerle İngiltere’de doğanlar ya da sonradan gelenlere karşı aşırı derecede ayırt edicilik yapıldığı, yerli partnerlerine göre eşit ya da daha iyi niteliklere sahip olsalar bile, iş bulmadaki başarılarının daha düşük olduğu görülmektedir (Brookes ve Singh, 1978; Troyna ve Smith, 1983; Drew ve ark., 1991). Almanya’daki Türklerle yapılan görüşmelerde de iş bulmadaki zorlukların, benzer nedenlere dayandığı ifade edilmiştir. Super’ın meslek ilgilerinin çevre tarafından biçimlendiği ve yaşantılarla daha da güçlendiği görüşüne paralel olarak, yurt dışındaki ve Türkiye’deki toplumsal çevre faktörlerinin birbirinden farklı olması nedeniyle, gençlerin mesleksi ilgilerinde de de farklılıklar oluşturabileceğini düşündürmektedir.

Sonuç olarak, bu çalışmada farklı hipotezlerin dayandığı karşılaştırmaları görebilmek için meslek ilgileri, yedi boyut altında analiz edilmiştir. Sunulan bulgulara dayalı olarak, Almanya'daki ve Türkiye'deki gençlerin meslek ilgileri konusundaki genellemelerin yapılmasına dikkat edilmesi gerekir. Uygulamaya katılanlar tamamen istekli olan öğrencilerden seçilmiştir. Gençlerin yaşları 14'den başlayarak 18 ve üzerine kadar gitmektedir. Sonuçlar yorumlanırken bu çalışmanın uygulamanın yapıldığı Türkiye ve Almanya'daki örneklem gruplarla sınırlı olduğunu hatırlamak önemlidir.

Araştırmanın sınırlılıklarına rağmen sonuçlar, farklı kültür ve toplumlarda yaşayan Türk ergenlerinin mesleki ilgilerinin bazı alanlarda anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğini belirtmektedir. Bu çalışma okul tipi, çevresel olanaklar ya da eksiklikler gibi etmenlerle gençlerin mesleki ilgilerinin özellikle cinsiyetlerine göre farklılaşabildiğini göstermektedir. Yapılan son PISA araştırmasına göre "riskli grup" olarak nitelenen grubun % 25'ini Türk gençleri oluşturmaktadır. Bu nedenle, özellikle üçüncü ve dördüncü kuşak olan şimdiki Türk gençlerinin eğitimleri, meslek ilgilerinin gelişiminde çevrenin etkisi ve onların Alman toplumuna entegrasyonları üzerinde önemle odaklanılması gerekmektedir.

Rehber danışmanların çoğu, ergenlik sırasındaki gelişimsel değişimlerin önemini farkındadırlar. Bu çalışmada, ergenlerin geleneksel cinsiyet tipli uğraşların ötesinde de meslek araştırmaları yapmaya cesaretlendirilme ihtiyaçlarının olduğunu hatırlatmaktadır. Sadece danışmanların değil, ana-babalar ve ailenin diğer üyelerinin de ergenlerin kariyer araştırmasına yardım etmesi gerekir. Ana-babalar çocuklarının mesleki ilgilerini fark edebilirler. Bu nedenle uzmanlar ve ana-babalar, ergenleri zengin kariyer seçenekleri ile karşılaştırmalı ve kariyer yetenek ve ilgilerine en uygun olan seçimleri yapmaları için cesaretlendirilmelidirler.

REFERANSLAR

Bandura, A. (1986). Social foundations of thought and action: A social cognitive theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

AIBU JOURNAL OF FACULTY OF EDUCATION

- Basit, T. N. (1996). 'I'd hate to be just a housewife': Career aspirations of British Muslim girls. *British Journal of Guidance & Counseling*, Vol. 24. Issue 2, pp 227-243.
- Brookes, D. ve Singh, K. (1978). *Aspirations versus Opportunities: Asian and White School Leavers in the Midlands* (London, Commission for Racial Equity).
- Campbell, D. P. (1966). Stability of interests within an occupation over thirty years. *Journal of Applied Psychology*, 50, 51-56.
- Dawes, M. E., Horan, J., Hackett, G. (2000). Experimental Evaluation of Treatment on Technical/Scientific Career Outcomes. *British Journal of Guidance and Counseling*, Vol. 28, Issue 1.
- Drew, D., Gray, J. & Sime, N. (1991). *Against the Odds: the Education and Labour Market Experiences of Black Young People* (Sheffield, Department of Employment).
- Ginzberg, E., Ginsburg, S.W., Axelrad, S., ve Herma, J. (1951). *Occupational choice: An approach to a general theory*. New York: Columbia University Press.
- Gottfredson, L.S. (1981). Circumscription and compromise: a developmental theory of occupational aspirations, *Journal of Counseling Psychology*, 28, pp. 545-579.
- Hackett, G. ve Betz, N. E. (1981). A self-efficacy approach to the career development of women. *Journal of Vocational behaviour*, 18, 326-339.
- Hackett, G. ve Betz, N. E. (1992). Self-efficacy perceptions and career-related choices of college students. In D.H. Schunk & J. L. Meece (Eds), *Student Perceptions in the Classroom*, pp. 229-246. NJ: Erlbaum.
- Hansen, J. C. (1984). The measurement of vocational interests: Issues and future directions. In S.D. Brown & R. W. Lent (Eds.), *Handbook of counseling psychology* (pp. 99-136). New York: Wiley.
- Hansen, J. C. ve Stocco, J. L. (1980). Stability of vocational interests of adolescents and young adults. *Measurement and Evaluation in Guidance*, 13, 173-178.
- Holland, J. L. (1985). *Making vocational choices: A theory of careers*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall. (original work published 1973).
- Keller U. (1973). *Neigungs-Struktur-Test: Testheft. Vierte, Unveränderte. Auflage*, Verlag, Wien.
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek Danışmanlığı: Kuramlar, Uygulamalar*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Larson, M. L., & Majors, M. S. (1998). Application of the Coping with Career Indecision Instrument with adolescents. *Journal of Career Assessment*, 6, 163-179.

- Lunneborg, P. W. (1977). Construct validity of the Strong-Campbell Interest Inventory among college counseling clients. *Journal of Vocational Behaviour*, 10, 187-195.
- Mann, L., Harmoni R., & Power, C. (1989). Adolescent decision making: The development of competence. *Journal of Adolescence*, 12, 265-278.
- Milgram R. M. ve Hong, E. (1999). Multipotential Abilities and Vocational Interests in Gifted Adolescents: Fact or Fiction. *International Journal of Psychology*, 34 (2), 81-93.
- Mullis, R. L.; Mullis, Ann K.; Gerwels, Deborah. (1998). Stability of Vocational Interests Among High School Students. *Adolescence*. Vol. 33, 131, 699-708.
- O'brien, V., Martinez-Ponz, M., & Kopala, M. (1999). Mathematics self-efficacy, ethnic identity, gender, and career interests related to mathematics and science. *The Journal of Educational Research*. March/April, Vol. 92 (No.4), 231-235.
- Özgülven, İ.E. (1999). *Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. PDREM Yayınları.
- Prawat, R. S., Jones, H., ve Hampton, J. (1979). Longitudinal study of attitude development in pre-early, and later adolescent samples. *Journal of Educational Psychology*, 71 (3), 363-369.
- Scott, E. S., Repucci, N., & Woolard, J. (1995). Evaluating adolescent decision making in legal contexts. *Law and Human Behaviour*, 19, 221-244.
- Sharf S. Richard, (1996). *Applying Career Development Theory to Counseling*. Brooks/ Cole Publishing Company, USA.
- Super, D. E. (1953). A theory of vocational development. *American Psychologist*, 8, 185-190.
- Super, D. E. (1957). *The psychology of careers*. New York: Harper & Row.
- Taveira, M.D.C., Silva, M. C., Rodriguez M.L., & Maia, J. (1998). Individual characteristics and career exploration in adolescents. *British Journal of Counseling and Guidance*, 26, 63-81.
- Troyna, B. ve Smith, D. (Eds) (1983) *Racism, School and the Labour Market* (Leicesker, National Youth Bureau).
- Ültanır E. ve Ültanır G. (2002). "Adaptation Studies of Keller Tendency Structure Test (TST)" 8-19 Mayıs 2002 tarihlerinde "The First International Education Conference" Doğu Akdeniz Üniversitesi-Eğitim Fakültesi'nde sunulmuştur. Gazi Magosa-Kuzey Kıbrıs.
- Wilgenbusch, T., Merrell, K. W. (1999). Gender differences in self-concept among children and adolescents: A meta-analysis of multidimensional studies. *School Psychology Quarterly*, 14 (2), 101-120.